

Koulunkäynnin tukijaksot ja niiden kehittäminen Kalliomaan koulussa 2018-2019

Raportti (lukuvuosi 2018-2019)
31.5.2019
Erityisopettaja FM
Terhi Ahonen
Kalliomaan koulu

Sisällysluettelo

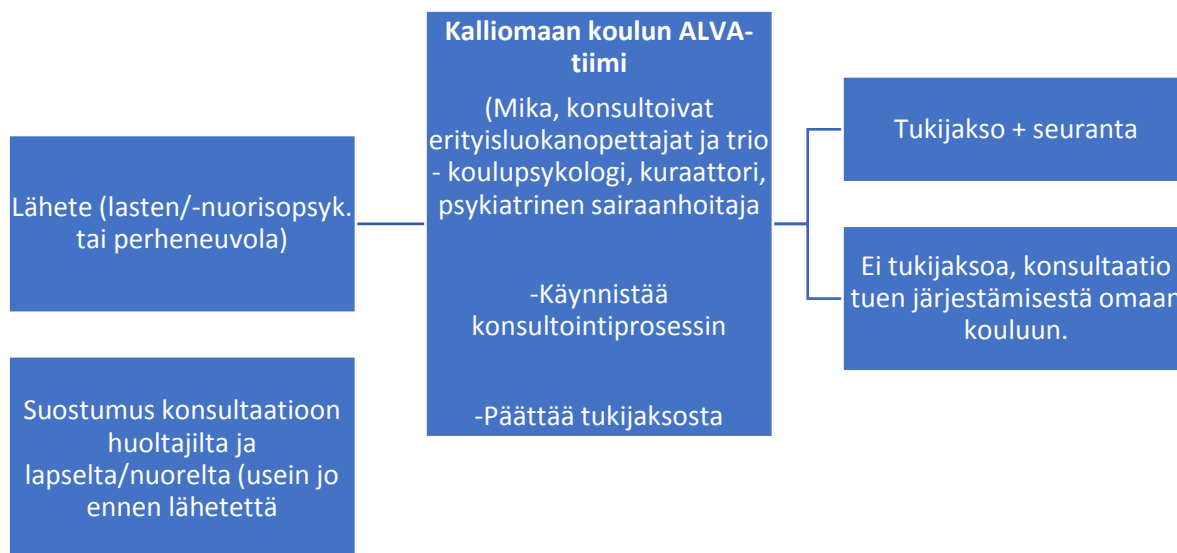
1. Tukijaksojen taustaa	3
1.1 Oppilasvalinta tukijaksolle	3
1.2 Kalliomaan koulun toimintaympäristö tukijaksoilla.....	4
1.3 Tukijaksojen porrastus ja aikataulutus	4
1.4 Aloituspalaverissa asetetaan tavoitteet tukijaksolle	6
1.5 Tukijakson lopussa pidetään paluupalaveri.....	7
1.6 Lausuntoon kirjataan havainnot ja suositukset	8
2. Alakoulun koulunkäynnin tukijaksot	8
3. Yläkoulun koulunkäynnin tukijaksot	11
4. Tukijaksoilta saatu palaute	14
4.1 Aloitusvaihe	15
4.2 Tukijakso Kalliomaassa.....	19
4.3 Paluu omaan kouluun	21
4.4 Tilanne tukijakson jälkeen omassa koulussa	24
5. Ajatuksia ja pohdintaa	26
5.1 Lähetteiden määrä / tukijakso	26
5.2 Pilottivuoden tukijaksojen rakenne lukuvuonna 2018-2019	26
5.3 Kalliomaan oppilashuoltoryhmän eli trion tuki	27
5.4 Kotiin jääneet yläkouluikäiset oppilaat	27
5.5 Motivaation puute vai muu jumi?	28
5.6 Tukijaksojen tavoitteiden toteutuminen	29
5.7 Perusasiat kuntoon niin oppiminen sujuu	29
5.8 Haastava käytös ja konfliktitilanteen selvittely	30
5.9 Huoli tukijaksolle hakeutuvien oppilaiden voinnista	30
5.10 Kehtittämisajatuksia lukuvuodelle 2019-2020	31

1. Tukijaksojen taustaa

Kalliomaan koulussa tarjotaan neljän viikon mittaisia tukijaksopaikkoja koulunkäynnin tukemiseen ja arviointiin. Tukijaksopaikat ovat tarkoitettu oppilaille, joiden koulunkäyntikyky on heikentynyt ja koulunkäynnissä on omassa koulussa suuria haasteita tai koulunkäynti on kokonaan keskeytynyt. Tukijaksot ovat tarkoitettu lasten- tai nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon piirissä oleville 11-17 -vuotiaille peruskoululaisille. Tukijaksolle tullaan erikoissairaanhoidon tai kasvatus- ja perheneuvolan läheteellä. Yhteistyökuntien nuorisopsykiatrian työntekijöille Kalliomaan koulu on tuttu yhteistyötaho. Lastenpsykiatrian kanssa yhteistyö aloitettiin lukuvuoden 2017-2018 aikana.

1.1 Oppilasvalinta tukijaksolle

Tukijaksopaikan saa oppilas, jonka ALVA-tiimi katsoo tarvitsevan ja hyötyvän siitä eniten läheteiden ja konsultaation perusteella. Tukijaksopaikkoja ei jaeta ”jonotusjärjestyksessä”. Jokainen koululle tullut lähete käynnistää konsultaation, jos se ei ole vielä aiemmin käynnistynyt.

1.2 Kalliomaan koulun toimintaympäristö tukijaksoilla

Tukijaksot toteutettiin Kalliomaan koulun avoluokissa:

- Yksi alakoulun luokka (5 pitkäaikaista oppilasta ja 2 tukijaksopaikkaa sekä kaksi opettajaa ja yksi ohjaaja).
- Kolme yläkoulun luokkaa (6 pitkäaikaista oppilasta ja 1 tukijaksopaikka sekä yksi opettaja ja ohjaaja / luokka).

Alakoulu	Yläkoulu		
5 avoluokkalaista 2 tukijaksopaikkaa	6 avoluokkalaista 1 tukijaksopaikka (syksy)	6 avoluokkalaista 1 tukijaksopaikka	6 avoluokkalaista 1 tukijaksopaikka
2 opettajaa ja 1 ohjaaja	Opettaja ja ohjaaja	Opettaja ja ohjaaja	Opettaja ja ohjaaja
+ laaja-alainen erityisopettaja opettamassa ja koordinoimassa tukijaksvoja			

1.3 Tukijaksojen porrastus ja aikataulut

Alakoulun tukijaksot toteutettiin syyskuusta alkaen siten, että uudet tukijaksolaiset otettiin sisään vuoroviikoin neljän viikon jaksolle (lukukauden vaihteessa 5 viikkoa). Tukijakson vastuupettajana (palaverit, yhteydenpito, lausunnot) toimivat vuorotellen molemmat alakoulun erityisluokanopettajat Hanna Leino ja Riikka Mönkkönen. Tukijaksolaisen lähdettyä seuraava tukijaksolainen tuli kahden viikon kuluttua. Näin ollen alakoululuokassa oli koko syksyn ainakin yksi tukijaksolainen muiden oppilaiden lisäksi. Syyslukukaudella tukijaksolaisia alakoulussa oli 6, kevätlukukaudella 7, joista yksi keskeytyi ensimmäisen tukijaksopäivän jälkeen (oppilas ei saapunut enää kouluun). Koko lukuvuoden aikana tukijaksolaisia oli näin ollen 13 kpl.

Syksyn tukijaksot alakoulussa (vko 42 syysloma)

Vko	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
Ope1	1.					3.						5.					
Ope2			2.						4.					6.			

Kevään tukijaksot alakoulussa (vko 8 hiihtoloma)

Vko	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ope1				7.					9.	10.					12.		
Ope2								8.					11.				13.

Vko	19	20	21	22
Ope1				
Ope2				

Yläkoulun tukijaksot toteutettiin syksyllä 2018 kolmessa avoluokassa. Tukijaksolaiset otettiin neljän viikon jaksolle porrastetusti viikon välein. Yläkoulun laaja-alainen erityisopettaja Terhi Ahonen vastasi yläkoulun tukijaksojen koordinoinnista (palaverit, yhteydenpito, lausunnot) ja opetti tukijaksolaisia yhdessä yläkoulun erityisluokanopettajien Lassi Männikön, Taija Isokorven ja Esa Linnan kanssa. Keväällä 2019 tukijaksolaisia oli vain kahdessa luokassa johtuen ylimääräisen pitkäaikaispaikan tarpeesta. Syyslukukaudella tukijaksolaisia yläkoulussa oli 9, kevätlukukaudella 8. Koko lukuvuoden aikana tukijaksolaisia oli yläkoulussa yhteensä 17 kpl.

Syksyn tukijaksot yläkoulussa (vko 42 syysloma)

Vko	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
Ope1	1.					4.						7.					
Ope2		2.					5.						8.				
Ope3			3.						6.					9.			

Kevään tukijaksot yläkoulussa (vko 8 hiihtoloma)

Vko	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Ope 1																	
Ope2		10.						12.					14.				
Ope3			11.						13.					15.			

Vko	19	20	21	22
Ope 1				
Ope 2	16.			
Ope 3	17.			

1.4 Aloituspalaverissa asetetaan tavoitteet tukijaksolle

Sekä alakoulun, että yläkoulun tukijaksot alkoivat (yleensä) maanantaina aloituspalaverilla 9.15, jonne oli kutsuttu oppilaan ja vanhempien lisäksi hänen oman koulun opettajansa, lasten- tai nuorisopsykiatrian omahoitaja sekä muita yhteistyötahoja (esim. lastensuojelu, perhetyö, toimintaterapeutti). Mikäli palaverieihin osallistuminen ei ollut mahdollista, yhteistyötä tehtiin jokaisen tukijaksolaisen sairaanhoitajan kanssa puhelimitse.

Tukijaksolaiset olivat käyneet tutustumassa Kalliomaan koulussa etukäteen, osa jo ennen kuin hakemus jaksolle oli laitettu tulemaan tai ennen tukijaksopaikan hyväksymistä, joten koulu rakennuksena oli heille tuttu.

Alakoulun toimintamalli aloituspalaverissa

Alakoulun aloituspalaverit kutsui koolle konsultoiva erityisopettaja tai ALVA-oppilashuoltoryhmän työntekijä heti kun päätös uudesta tukijaksolaisesta oli tehty. Alakoulun opettajien toive oli, että he saisivat etukäteen oppilasta koskevat sovitut tiedot kirjallisena. Alakoulun opettaja on vastuussa aloituspalaverista ja paluupalaverista. Aloituspalaverissa käytiin läpi koulunkäynnin tilanne sekä sovittiin tavoitteet tukijaksolle sekä paluupalaverin päivämäärä ja oppilaan omaan kouluun palaamisaika. Taksijärjestelyiden vuoksi ennalta oli sovittu ensimmäisen tukijaksoviikon koulupäivien pituus.

Yläkoulun toimintamalli aloituspalaverissa

Yläkoululaisten aloituspalaveri kutsuttiin koolle heti kun tieto uudesta tukijaksolaisesta oli siirtynyt konsultoivilta erityisopettajilta tukijaksoista vastaaville laaja-alaiselle erityisopettajalle. Alakoulun toimintamallista poiketen yläkoulujen palaverit kutsui koolle laaja-alainen erityisopettaja Terhi Ahonen.

Välillä aikataulujen sovittaminen viranomaisverkostoissa oli haastavaa etenkin, jos tieto tukijaksosta tuli lyhyellä varoitusajalla. Soittaminen eri verkostoille vaati aikaa, mutta tarjosi samalla tilaisuuden tutustua oppilaan tilanteeseen ennalta, joissain tapauksissa esimerkiksi pitkäksi aikaa kotiin jääneen oppilaan koulupaikan selvittäminen tukijakson jälkeen alkoi jo ennen kuin oppilaan tukijakso oli alkanut Kalliomaassa.

Aloituspalaverissa käytiin läpi oppilaan koulunkäynnin tilanne ja asetettiin tavoitteet tukijaksolle. Vanhemmat täyttivät saapumisilmoituksen ja oppilaalle tehtiin lukujärjestys. Aloituspalaverissa sovittiin myös paluupalaverin ajankohta oppilaan omalla koululla viimeisen tukijaksoviikon lopulle. Taksijärjestelyiden vuoksi ennalta oli sovittu ensimmäisen tukijaksoviikon koulupäivien pituus (yleensä) 9.15-13.15. Taito- ja taideaineet sekä valinnaisaineet alkoivat vasta tukijakson toiselta viikolta alkaen, jotta oppilaalla oli myös aikaa sopeutua uuteen kouluympäristöön ennen ryhmätunteja ja vaihtuvia opettajia ja oppilasryhmiä.

1.5 Tukijakson lopussa pidetään paluupalaveri

Tukijakson viimeisellä viikolla pidettiin paluupalaveri yleensä oppilaan omassa koulussa. Paluupalaveri ajoittui yleensä torstaille tai perjantaille. Paluupalaverin ajankohta sovittiin jo tukijakson alussa ja palaverissa oli mukana yleensä ainakin oppilas, vanhemmat, hoidon omatyöntekijä, oman koulun opettaja ja Kalliomaan koulun opettaja. Usein lisäksi palaverissa oli paikalla yhteistyötahoja sosiaalityöstä tai lastensuojelusta, ALVA-oppilashuoltoryhmän jäseniä, oppilaan oman koulun oppilashuoltohenkilöstöä tai esimerkiksi oman koulun rehtori.

Paluupalaverissa käytiin läpi tukijakson sujumiseen liittyviä asioita, Kalliomaan koulun opettajan havaintoja oppilaasta ja mietittiin moniammatillisesti jatkotoimenpiteitä, miten oppilaan koulunkäynti turvataan hänen palatessaan omaan kouluunsa.

1.6 Lausuntoon kirjataan havainnot ja suositukset

Tukijakson jälkeen Kalliomaan koulun opettaja (alakoulussa tukijaksolaisen erityisluokanopettaja ja yläkoulussa laaja-alainen erityisopettaja) kirjoitti oppilaan tukijaksosta lausunnon. Lausuntoon kuvataan lyhyesti aloituspalaverin ja paluupalaverin läsnäolijat ja sisältö, oppilaan tavoitteet tukijaksolle, havaintoja tukijaksolta (mm. läsnäolo, oppiminen, haasteet, vahvuudet) sekä näiden pohjalta syntyneet ajatukset suosituksista oppilaan jatkoa ajatellen. Lausunto lähetettiin oppilaan kotiin ja kouluun, mutta joissain tapauksissa myös hoidolle ja lastensuojelun perhetyölle. Lausunto on luonteeltaan pedagoginen, mutta joissain tapauksissa suosituksiin on kirjattu toive moniammatillisen yhteistyön lisäämisestä, jos oppilaalla havaitaan olevan tarve hoidolliseen tai lastensuojeluun liittyvään tukeen.

2. Alakoulun koulunkäynnin tukijaksot

Tukijaksojen lähetteet

Lähetteitä yhteensä (19):

Lastenpsykiatria 14
Perheneuvola 3
Nuorisopsykiatria 2

Käynnistyneet tukijaksot (13):

Lastenpsykiatria 11 (näistä 1 käynnistyi mutta keskeytyi yhden päivän jälkeen)
Perheneuvola 2

Toteutumatta jääneet tukijaksot (7):

Lastenpsykiatria 3 (näistä 1 uusintalähete kerran jo tukijaksolla olleesta)
Nuorisopsykiatria 2
Perheneuvola 1

Tukijaksojen tarpeen syyt (kaikilla oppilailla oli useampia syitä tukijakson tarpeellisuudelle)

- Paljon poissaoloja, ei kuitenkaan viikkojen tai kuukausien mittaisia jaksoja (4 oppilasta)
- Jaksaminen (1 oppilasta)
- Aggressiivisuus, impulsiivisuus (5 oppilasta)

- Oppimisvaikeudet (esim. autismikirjon häiriö, kielellinen erityisvaikeus tai hahmottamisen vaikeus), jotka haastavat koulutyön tai ovat esteenä oppiaineiden suorittamiseksi (2 oppilasta)
- Toivottiin sairaalakoulun näkemystä oppimiseen, luokkamuotoon, yksilöllistämiseen ja tuen tasoon (7 oppilasta)
- Psykkinen oirehdinta (1 oppilas)
- Levottomuus, rajattomuus (1 oppilas)
- Epäselvä tulosyö (1 oppilas)
- Pitkäaikainen, kuukausien mittainen, poissaolo koulusta (1 oppilas)

Kotikunta

- Tuusula (4 oppilasta)
- Mäntsälä (2 oppilas)
- Järvenpää (3 oppilasta)
- Nurmijärvi (4 oppilasta)

Sukupuoli ja luokka-aste (2 tyttöä, 11 poikaa)

- 5 luokka (4 oppilasta)
- 6 luokka (7 oppilasta)

Tuen taso

- Erityinen tuki (10 oppilasta)
- Tehostettu tuki (2 oppilasta)
- Yleinen tuki (tukijakson alussa, pedagoginen arvio tehty tukijakson aikana omassa koulussa) (1 oppilas)

Tukijakson toteutuminen

- Koulunkäynti toteutui suunnitelman mukaisesti (11 oppilasta)
- Yhteistyö kunnan lastensuojelun perhetyön kanssa (9 oppilasta)
- Yhteistyö oman koulun koulupsykologin kanssa, tutkimusten käynnistäminen (2 oppilasta)
- Lastensuojeluilmoitus (3 oppilasta)
- Yhteistyö lastenpsykiatrian psykologin kanssa. (2 oppilasta)
- Tukijakso käynnistyi, mutta poissaolopäiviä kertyi enemmän kuin läsnäolopäiviä (2 oppilasta)
- Tukijakso toteutui, mutta läsnäolopäiviä kertyi niukasti. Syynä vaikeus sopimiseen konfliktitilanteen jälkeen. (1 oppilas)

Suosituksat toimenpiteistä palatessa kotikouluun jakson jälkeen

- Moniammatillista tukea (vahvempaa tukea esimerkiksi lastensuojelulta, perhetyöltä ja/tai lastenpsykiatriselta hoidolta tai ALVA-oppilashuoltoryhmältä) (6 oppilasta)
- Strukturoitua opettajajohtoista opiskelua (5 oppilasta)
- Pitkäaikaispaikan hakeminen Kalliomaan koulusta (4 oppilasta)

- Oppituntien tauotus ja tehtävien pilkkominen (3 oppilasta)
- Painoalueiden tai yksilöllistämisen keinoin oppiaineiden tavoitetason madaltaminen (4 oppilasta)
- ALVA-oppilashuollon tai Kalliomaan koulun konsultoitujen erityisopettajien tukea koulunkäynnin tukitoimien suunnittelun tueksi (2 oppilasta)
- Erityisluokkapaikan hakeminen (3 oppilasta)
- Koulunkäynnin jatkaminen oman koulun tukitoimilla lukuvuoden loppuun saakka (2 oppilas)
- Taito- ja taideaineiden opetukseen osallistuminen muun luokan kanssa tilanteessa jossa oppilas on opiskellut kyseisiä aineita kotiopetuksessa (1 oppilas)
- Uusi tukijakso (1 oppilas)
- Luokan kertaaminen (1 oppilas)
- Siirtyminen tehostetusta tuesta erityiseen tukeen (1 oppilas)
- Apukeinojen käyttäminen levottomuuteen: esim. lupa liikkua, stressipallo, toiminnan ohjaamisen tuki (1 oppilas)
- Erityisluokkapaikan hakeminen myös yläkouluun 7.luokalle siirryttäessä (1 oppilas)
- Neuropsykologin testien toimittaminen siirryttäessä yläkouluun ja tutkimusten uusiminen yläkoulun aikana (1 oppilas)

Koulunkäynti tukijakson jälkeen

- Opetus jatkui omassa koulussa (12 oppilasta)
- Oppilas sai pitkäaikaispaikan Kalliomaan koulusta lukuvuodelle 2018-2019 (1 oppilas)
- Oppilaalle tarjottiin pitkäaikaispaikkaa Kalliomaan koulusta, mutta ei ottanut paikkaa vastaan (1 oppilas)
- Lukuvuoden aikana tukijaksolla ollut oppilas sai Kalliomaan koulusta pitkäaikaispaikan lukuvuodelle 2019-2020 (2 oppilasta)

3. Yläkoulun koulunkäynnin tukijaksot

Lähetteitä yhteensä (37):

Perheneuvola 1

Nuorisopsykiatria 36

Käynnistyneet tukijaksot (17):

Nuorisopsykiatria 16 (yhdellä oppilaalla 2 tukijaksoa, syksyllä ja keväällä)

Perheneuvola 1

Toteutumatta jääneet tukijaksot (20):

Nuorisopsykiatria 20 (2 uusintalähetettä kerran tukijaksolla olleista) (joistakin useampi teksti, joilla ”aktivoitu” lähetettä)

Tukijaksojen tarpeen syyt (kaikilla oppilailla oli useampia syitä tukijakson tarpeellisuudelle)

- Erittäin runsaat poissaolot (kuukausia-vuosi), puuttuvia suorituksia edelliseltä tai meneillään olevalta vuosiluokalta (11 oppilasta)
- Oppimisvaikeudet (esim. autismikirjon tai tarkkaavaisuuden häiriö, kielellinen erityisvaikeus tai hahmottamisen vaikeus), jotka haastavat koulutyön tai ovat esteenä oppiaineiden suorittamiseksi (10 oppilasta)
- Jaksaminen (8 oppilasta)
- Aggressiivisuus, impulsiivisuus, joiden vuoksi vaikeuksia ryhmässä olemisessä (4 oppilasta)
- Kieltäytyminen menemästä vanhaan kouluun (3 oppilasta)
- 9. luokan päättötodistuksen saamisen vaarantuminen runsaiden poissaolojen vuoksi (3 oppilasta)
- Jatko-opinnot 9. luokan jälkeen (3 oppilasta)

Kotikunta

- Tuusula (7 oppilasta)
- Mäntsälä (1 oppilas)
- Järvenpää (7 oppilasta)
- Nurmijärvi (2 oppilasta)

Sukupuoli ja luokka-aste (6 tyttöä, 11 poikaa)

- 7 luokka (4 oppilasta)
- 8 luokka (8 oppilasta)
- 9 luokka (5 oppilasta)

Tuen taso

- Tehostettu tuki (7 oppilasta, joista 5 yleisopetuksen ryhmässä ja 2 pienryhmässä)
- Erityinen tuki (10 oppilasta, joista 3 yleisopetuksen ryhmässä ja 7 pienryhmässä tai tukiluokalla)

Tukijakson toteutuminen

- Koulunkäynti toteutui suunnitelman mukaisesti (17 oppilasta)
- Yhteistyö kunnan sosiaalihuollon ja lastensuojelun perhetyön kanssa (8 oppilasta)
- Yhteistyö oman koulun koulupsykologin kanssa, tutkimusten käynnistäminen (4 oppilasta)
- Lastensuojeluilmoitus (3 oppilasta)
- Verkostoyhteistyön (koti, hoito, lastensuojelu, koulu) tiivistäminen (4 oppilasta)
- Yhteistyö kuntien koulutoimen ja eri koulujen rehtoreiden kanssa sekä koulupaikan uudelleenjärjestäminen koulunkäynnin käynnistämiseksi (2 oppilasta)

Suosituksat toimenpiteistä palatessa kotikouluun jakson jälkeen (useita eri suosituksia / oppilas)

- Suositukset kokeiden suorittamisen, arvioinnin monipuolisuuden, oppimateriaalien ja oppimismenetelmien suhteen (apuvälineiden käyttö, toiminnallisuus, selkokieliset kirjat, tehtävät, visuaalisuus jne.) (8 oppilasta)
- Oppiaineiden tavoitetaso laskeminen painoalueiden tai yksilöllistämisen keinoin (6 oppilasta)
- Koulupsykologin tutkimusten käynnistäminen omassa koulussa (4 oppilasta)
- Koulunkäynnin käynnistäminen lyhennettyjen koulupäivien avulla omassa koulussa asteittain pidentäen (4 oppilasta)
- Yhteistyön käynnistäminen lastensuojelun kanssa, tiivis moniammatillinen seuranta koulunkäynnin suhteen (4 oppilasta)
- Koulunkäynnin jatkaminen oman koulun tuella (4 oppilasta)
- Aikuisen vahva tuki toiminnanohjauksen tukemisessa (4 oppilasta)
- Siirto erityiseen tukeen / tarvittaessa jos vaikeudet jatkuvat (4 oppilasta)
- Suositukset oppilaan koulupaikan suhteen (3 oppilasta)
- Suositukset jatko-opintojen suhteen (3 oppilasta)
- Pienempi luokka tukemaan oppilaan vuorovaikutusta (3 oppilasta)
- Riittävien tukitoimien räätälöiminen (3 oppilasta)
- Moniammatillista tukea (vahvempaa tukea esimerkiksi lastensuojelulta, perhetyöltä ja/tai lastenpsykiatriselta hoidolta) (3 oppilasta)
- Asteittainen osallistuminen ryhmämuotoiseen opetukseen (siedättäminen) (2 oppilasta)
- Oppituntien tauottaminen (2 oppilasta)
- Apua koulumatkojen järjestämiseen (2 oppilasta)
- VSOP, jos oppiaineita jää suorittamatta (2 oppilasta)
- Suositukset istumapaikan ja kännykän käytön suhteen oppitunneilla (1 oppilas)

- Kouluyhteisön tuki ystävyyssuhteiden muodostamiseen, rohkaisu, aikuisen riittävä läsnäolo koulussa (1 oppilas)
- Pitkäaikaispaikan hakeminen Kalliomaan koulusta lukuvuodelle 2019-2020 (1 oppilas)
- Strukturoitu arki kouluun ja kotiin (1 oppilas)
- Neuropsykiatriseen kuntoutukseen hakeutuminen aiempien suositusten mukaan (1 oppilas)
- Vuosiluokan kertaaminen (1 oppilas)

Koulunkäynti tukijakson jälkeen

- Koulunkäynti jatkui omassa koulussa (14 oppilasta)
- Koulunkäynti käynnistyi uudessa koulussa pitkän tauon jälkeen (1 oppilas)
- Oppilas sai avoluokkapaikan Kalliomaan koulusta kevätlukukaudelle 2019 (2 oppilasta)
- Lukuvuoden aikana tukijaksolla ollut oppilas sai Kalliomaan koulusta pitkäaikaispaikan lukuvuodelle 2019-2020 (6 oppilasta)

4. Tukijaksoilta saatu palaute

Koulunkäynnin tukijakson jälkeen noin kuukauden kuluttua omaan kouluun paluun jälkeen, pyydettiin oppilaalta, hänen vanhemmiltaan ja muilta yhteistyötahoilta palautetta tukijakson toteutuksesta.

Ensimmäisten tukijaksolaisten kohdalla kokeiltiin palautteen pyytämistä kirjallisesti (postissa lähetettiin palautelomakkeet palautuskuoren kera), mutta vastauksia ei saatu yhtäkään takaisin. Koska paperiset palautelomakkeet työllistivät tukijaksojen opettajia muun työkuorman ohella kohtuuttomasti, eikä niillä saatu toivottua palautetta, päädyttiin siihen, että palaute kerätään sähköisesti.

Palautetta pyydettiin tukijakson eri vaiheista – aloitusvaihe, tukijakso Kalliomaassa, paluu omaan kouluun (paluupalaveri) ja tilanne tukijakson jälkeen omassa koulussa.

Vastauksia pyydettiin yhteensä 26 (10 alakoulu ja 15 yläkoulu) tukijaksoon osallistuneelta ja heidän perheeltään, yhteistyöverkostoiltaan ja kouluiltaan. Toukokuun loppuun 2019 mennessä palautetta oli kertynyt 44 kappaletta. Myös sähköisen palautteen saamisen haasteena oli se, etteivät kaikki täyttäneet kyselylomaketta. Oppilaita tavoiteltiin vastaamaan myös tekstiviestitse lähetetyn linkin kautta, sillä heillä ei usein saapumisilmoituksessa ollut ilmoitettu sähköpostiosoitetta.

Yhteistyötahoille lähetetty viesti:

Hei,

Keräämme palautetta jo päättyneeltä koulunkäynnin tukijaksolta kehittääksemme toimintaamme. Lähetämme tämän pyynnön koskien oppilasta N.N

Palaute kerätään oppilaalta, vanhemmilta sekä koulujen ja hoidon henkilökunnalta nimettömänä. Palautetta tarkastellaan vuositasolla toiminnan suunnittelun apuna.

Toivomme myös, että tukijaksolla ollut lapsi/nuori täyttäisi palautelomakkeen. Pyydämme, että välitätte linkin myös hänelle.

Palautteen voi jättää sähköisesti (nimettömänä) alla olevasta linkistä:

<https://goo.gl/forms/ZNKBSD6rZjt05et22>

(Hoidon/koulujen henkilökunnalle: Mikäli tukijaksolla on ollut useampi lapsi/nuori, täytetään palautelomake **kustakin henkilöstä erikseen**. Keräämme palautteen, kun tukijakson päättymisestä on kulunut jonkin aikaa.)

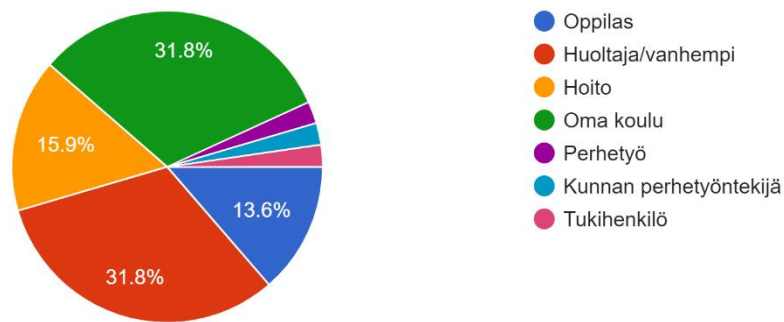
Palautteesta kiittäen, Kalliomaan koulun henkilökunta

4.1 Aloitusvaihe

Palautekyselyyn vastasi 44 henkilöä. Oppilaiden huoltajien ja koulujen vastauksia kertyi yhtä paljon 14 (n.32%) vastausta. Oppilaita vastanneista oli vain 6 (14%). Muita vastanneita tahoja olivat hoito ja perhetyö.

Palautteen antaja

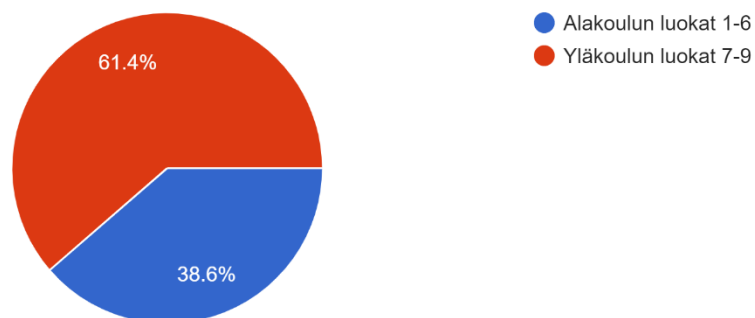
44 responses

Kuva 1. Palautteiden jakaantuminen eri vastaajaryhmien kesken.

Tukijaksolaisen luokkataso

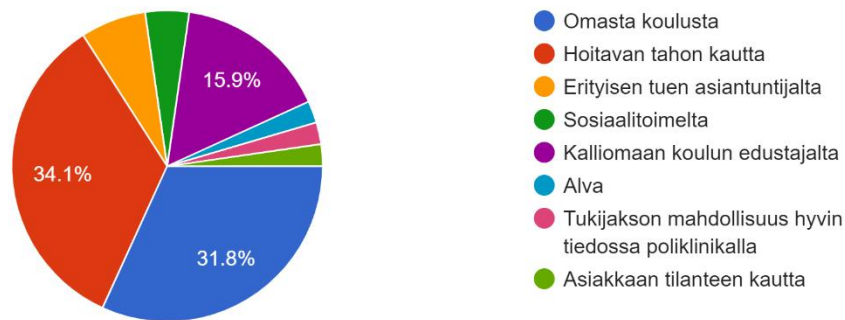
44 responses

Kuva 2. Palautetta koskevan oppilaan luokkataso.

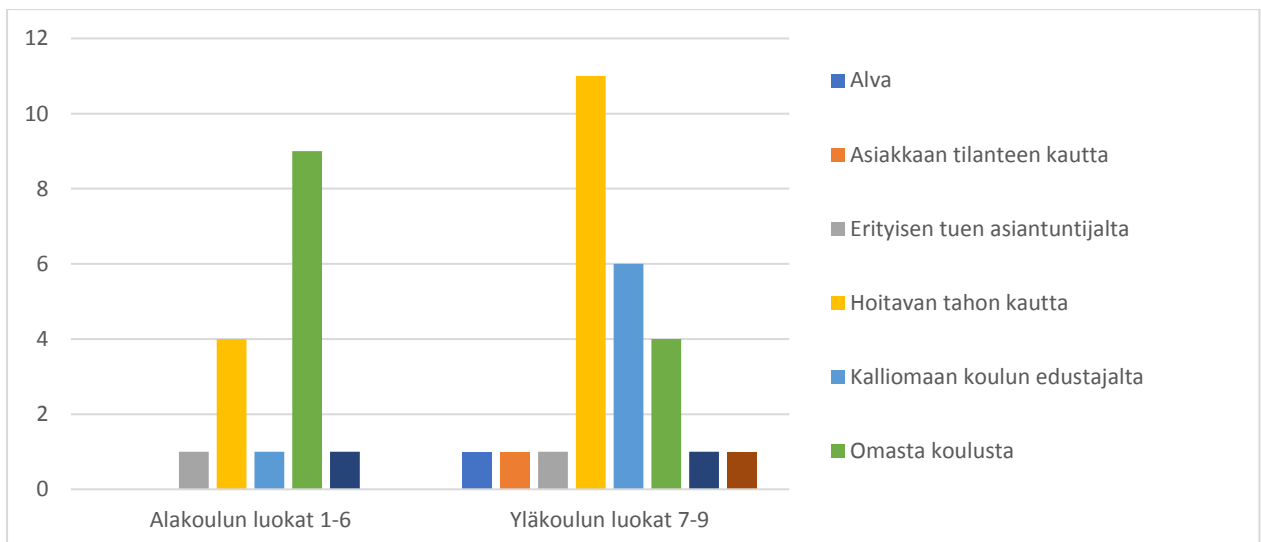
Mistä kuulit Kalliomaan koulun tukijaksosta?

44 responses

Kuva 3. Mistä kuulit Kalliomaan koulun tukijaksosta?

Kysymykseen ”Mistä kuulit Kalliomaan koulun tukijaksosta?” vastasi 30 henkilöä. Suurin osa vastanneista oli kuullut tukijaksosta hoitavalta taholta, mutta erityisesti alakouluissa oman koulun rooli korostui. Alla olevasta kuvasta (kuva 4) nähdään vastaukset eriteltynä ala- ja yläkoululaisten kesken.

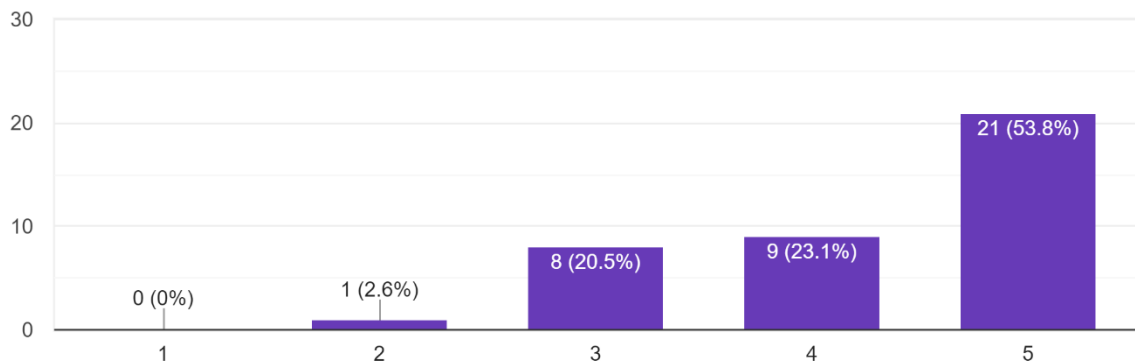

Kuva 4. Mistä kuulit Kalliomaan koulun tukijaksosta? Alakoulun ja yläkoulun vastaukset jaoteltuna erikseen.

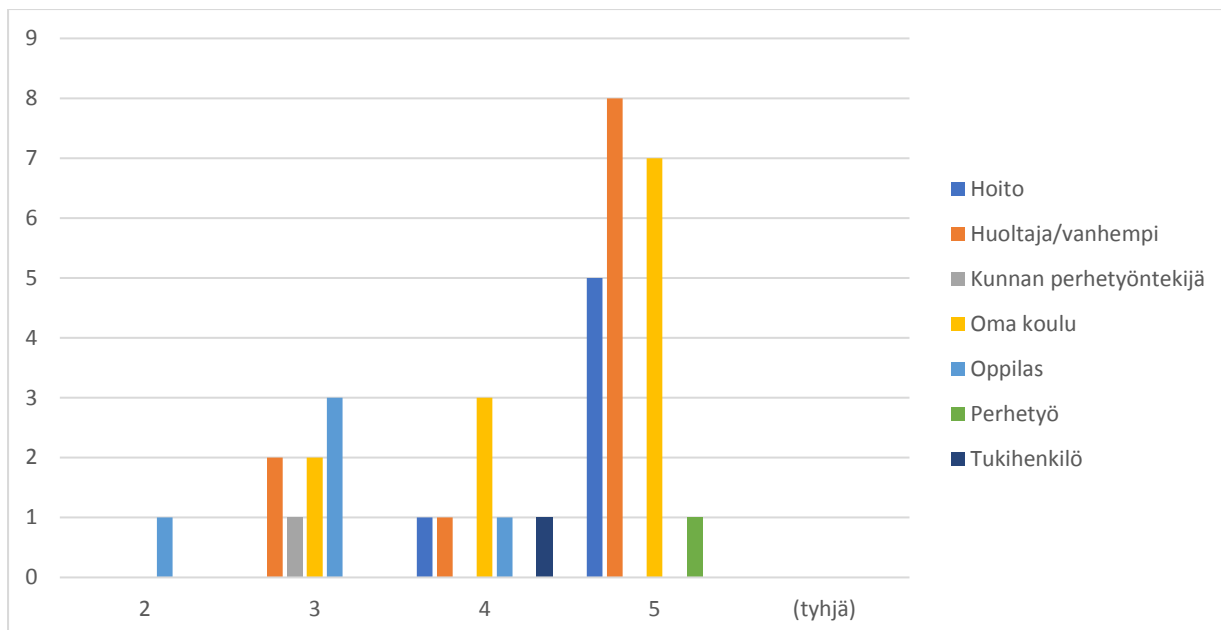
Kysymykseen ”Oliko tutustumiskäynti tarpeellinen?”, saatiin vastauksia 39 kappaletta. Alemmasta kuvaajasta nähdään vastaukset eriteltynä eri vastaajaryhmien välillä (kuva 6) Tutustumiskäynnin tarpeellisuus korostui erityisesti huoltajien vastausten kohdalla, sillä heistä suuri osa vastasi käynnin olleen hyvin tarpeellinen. Osalle tukijaksolaisista Kalliomaan koulu oli valmiiksi tuttu paikka, joten heille tutustumiskäynti ennen uutta tukijaksoa ei ollut tarpeen. Aiemmin tuttujen tukijaksolaisten osalta tämä voi näkyä vastauksissa niin, ettei tutustumista koettu tarpeelliseksi.

Oliko tutustumiskäynti tarpeellinen?

39 responses

Kuva 5. Oliko tutustumiskäynti tarpeellinen? Vaihtoehdot vastauksille olivat 1=ei lainkaan tarpeellinen ja 5=hyvin tarpeellinen.

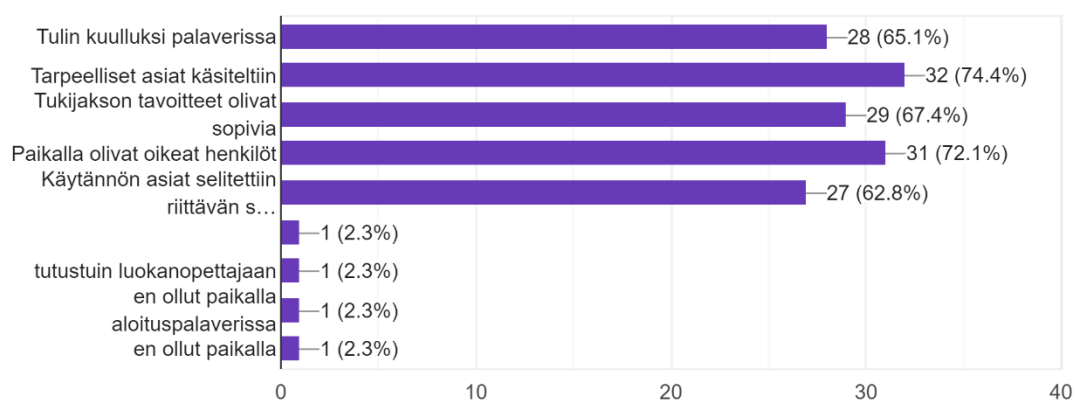

Kuva 6. Oliko tutustumiskäynti tarpeellinen? Vastaukset eriteltyinä vastaajan mukaan.

Kysymykseen ”Miten aloituspalaveri onnistui?”, vastasi 43 henkilöä. Kysymyslomakkeessa vastaajat saivat valita aloituspalaverin kannalta tärkeitä kotia: Tulin kuulluksi palaverissa, tarpeelliset asiat käsiteltiin, tukijakson tavoitteet olivat sopivia, paikalla olivat oikeat henkilöt, käytännön asiat selitettiin riittävän selkeästi. Halutessaan lomakkeeseen sai kirjoittaa myös avoimesti oman mielipiteensä aloituspalaverin onnistumisesta. Muutaman tukijaksolaisen kohdalla aloituspalaveri jouduttiin pitämään ilman oppilasta (jumitilanne aamulla) tai hoidon läsnäoloa (aikataulutuksen haaste).

Miten aloituspalaveri onnistui? (voit valita useamman vaihtoehdon)

43 responses

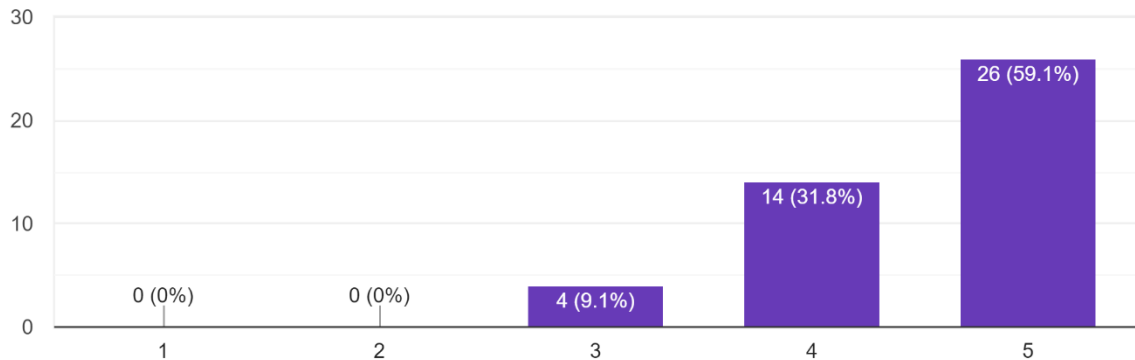

Kuva 7. Miten aloituspalaveri onnistui?

4.2 Tukijakso Kalliomaassa

Miten yhteistyö Kalliomaan koulun opettajan kanssa sujui jakson aikana?

44 responses

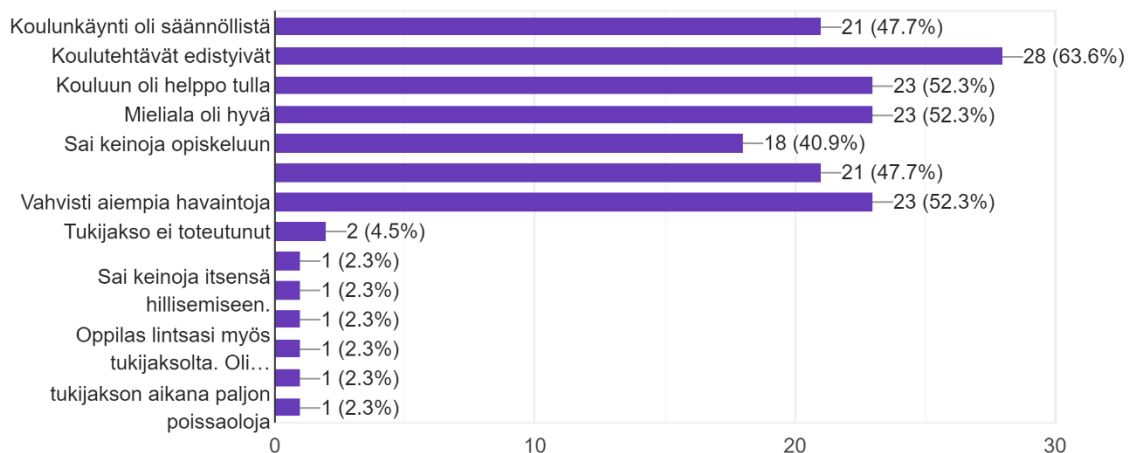
Kuva 8. Miten yhteistyö Kalliomaan koulun opettajan kanssa sujui jakson aikana?

Avoimeen kysymykseen ”Miten yhteistyötä Kalliomaan koulun opettajan kanssa olisi voinut parantaa?”, saatiin yhteensä viisi vastausta (1 hoidota, 3 vanhemmilta, 1 omalta koululta ja 1 oppilaalta). Hoito toivoi viikottaisia raportteja puhelimitse, vanhemmat kiittivät hyvästä yhteistyöstä, koulu toivoi oppilaiden ja työntekijäiden konsultoivaa seurantaan omaan kouluun siirryttäessä sekä paluupalaverin pitämistä riittävän ajoissa, että koululla on aikaa reagoida suositeltaviin tukitoimiin. Oppilaan palaute koski yksittäistä tilannetta oppitunnilla, jolloin hän olisi tarvinnut enemmän aikuisen tukea.

Kysymykseen ”Millaista apua tukijaksosta oli?”, saatiin 44 vastausta. Valittavina oli valmiita vaihtoehtoja, tukijakson kannalta tärkeitä seikkoja: *Koulunkäynti oli säännöllistä, koulutehtävät edistyivät, kouluun oli helppo tulla, mieliala oli hyvä, sai keinoja opiskeluun, sai uusia näkökulmia koulutilanteeseen, vahvasti aiempia havaintoja, tukijakso ei toteutunut.* Lisäksi vastaajilla oli mahdollista kirjoittaa omia havaintojaan tukijakson hyödyistä.

Millaista apua tukijaksosta oli? (voit valita useamman vaihtoehdon)

44 responses

Kuva 9. Millaista apua tukijaksosta oli?

Avoimeen kysymykseen ”Kerro vapaasti muita havaintoja tukijakson hyödyllisyydestä.”, tuli vastauksia 12 kappaletta. Palautteessa kiitettiin sitä, miten vaikeat tilanteet käsiteltiin koulun puolelta selkeästi ja johdonmukaisesti. Eräässä palautteessa kerrottiin, miten tukijakson aikana tuli näkyväksi se, miten vähän tukea omassa koulussa on ollut aiemmin. Useassa palautteissa kerrottiin oppilaiden viihtymisestä Kalliomaassa, kouluun oli mukava tulla ja se tuki jaksamista. Hoidon näkökulmasta tukijaksojen kerrottiin tuovan tietoa nuoren voinnista koulumaailmassa.

Otteita palautteista:

”Jakso poisti nuoremme yksinäisyyden tunnetta, koska hänellä oli siellä seuraa. Hän koki siellä itsensä enemmän tavalliseksi, normaaliksi nuoreksi, mitä ei ole kokenut omassa koulussaan. Hän jaksoi opiskella enemmän kuin olisi jaksanut kotona.”

”Nuori sai tärkeän kokemuksen kuulluksi tulemisesta, jakso tuki vuorovaikutustaitojen harjoittelua ja itsetuntoa, sekä selkeytti jatko-opiskelu suunnitelmia.”

”Tukijakso suhteutti ja tuki omia havaintojani. Se myös oli suuntaa antava ja selkeyttävä miettiessämme oppilaan yläkoulupaikkaa.”

”Tukijaksot erittäin hyödyllisiä. Paljon tietoa nuoren voinnista koulumaailmassa.”

”Oma nuori oli rennompi ja mieliala heti parempi. Koulussa läsnäolo toteutui ja tämä olikin tärkein tavoite jaksolla”.

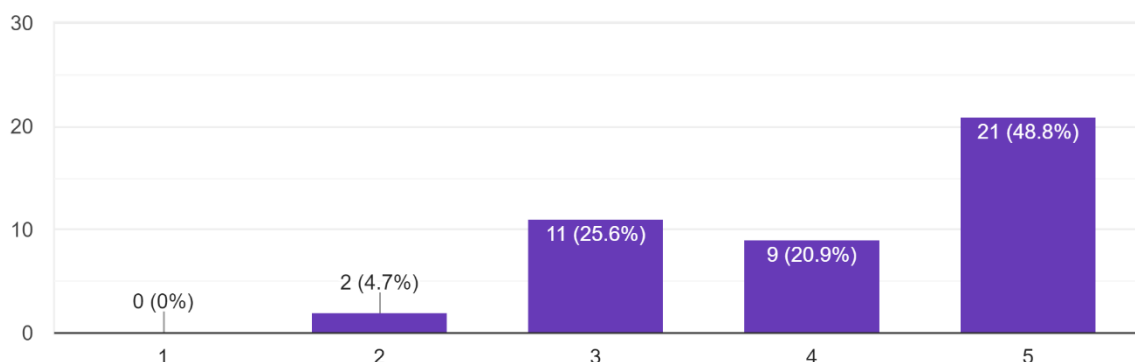
Kysymykseen ”Miten voimme parantaa toimintaamme tukijakson aikana?”, saatiin yhdeksän vastausta. Näistä neljässä sanottiin, ettei keksi mitään parannettavaa, kaikki oli hyvin. Yhdessä palautteessa toivottiin täsmällisyyttä tiedottamisessa taksien hakuaikeihin liittyen. Yhdessä toivottiin jalkautumista omaan kouluun tukijakson jälkeen pariksi viikoksi oppilaan mukana ja yhdessä palautteessa toivottiin, että opettaja tai joku muu koulun henkilökunnasta olisi käynyt hoidollisia keskustelua sairaalakoulujakson aikana. Yhdessä oppilaan antamassa palautteessa toivottiin joustoa koulun sääntöjen suhteen.

4.3 Paluu omaan kouluun

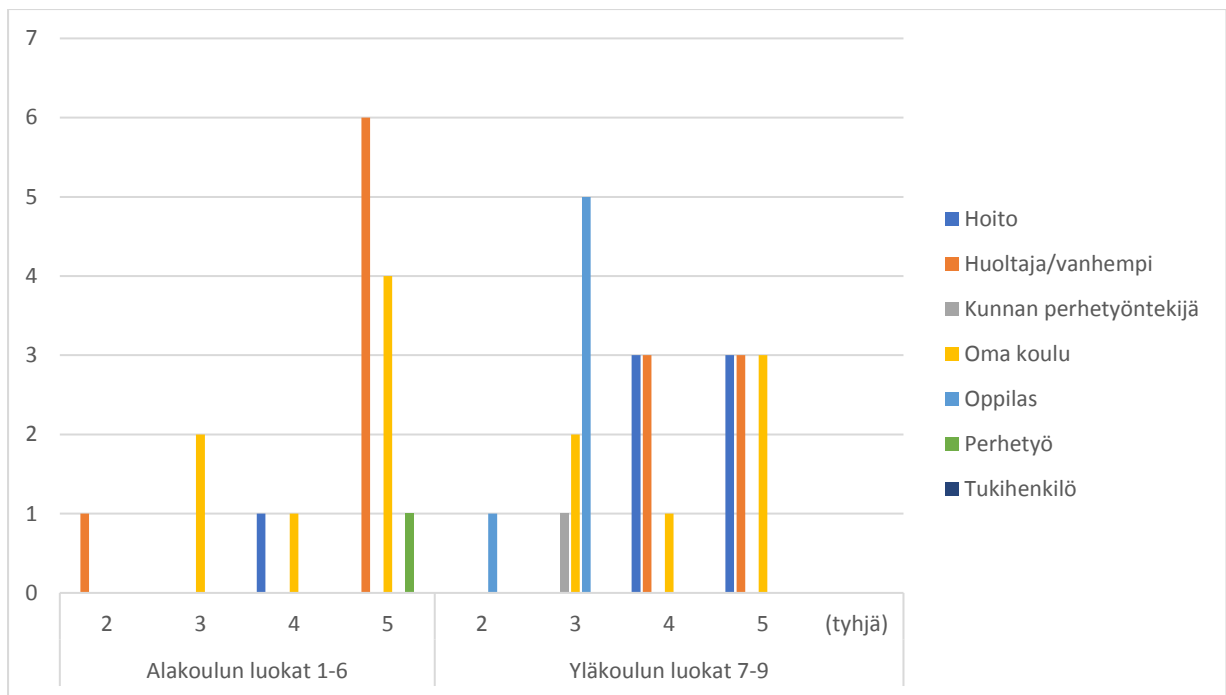
Kysymykseen ”Oliko paluupalaveri hyödyllinen?”, saatiin vastauksia 43 kpl. Yhteensä 30 vastaajaa (69%) koki paluupalaverin hyödylliseksi tai erittäin hyödylliseksi (kuva 10). Alemmassa kuvaajassa (kuva 11) näkyy vastausten jakautuminen eri yhteistyötahojen kesken. Sekä alakoulun että yläkoulun tukijaksolaisten osalta kaikki hoidon työntekijät olivat arvioineet paluupalaverin joko hyödylliseksi tai erittäin hyödylliseksi. Oppilaat olivat arvioineet paluupalaverin hyödyllisyyttä pääasiassa vastaamalla neutraalin tason (3).

Oliko paluupalaveri hyödyllinen?

43 responses

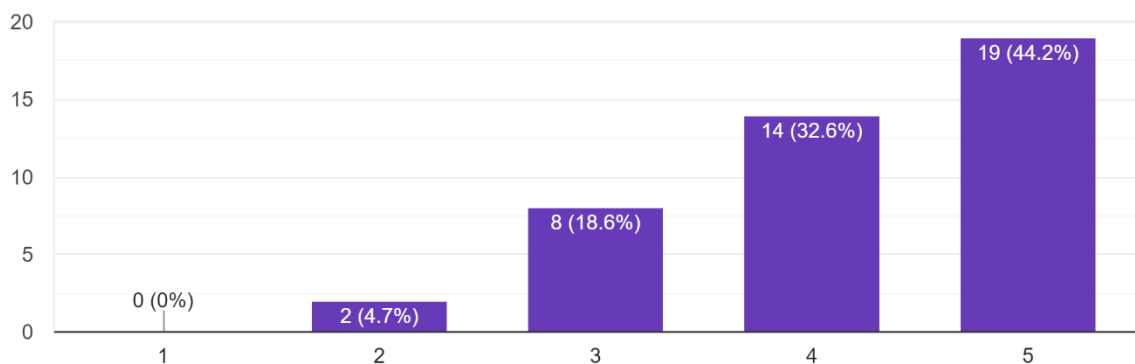
Kuva 10. Oliko paluupalaveri hyödyllinen? (1= ei lainkaan hyödyllinen, 5=erittäin hyödyllinen)

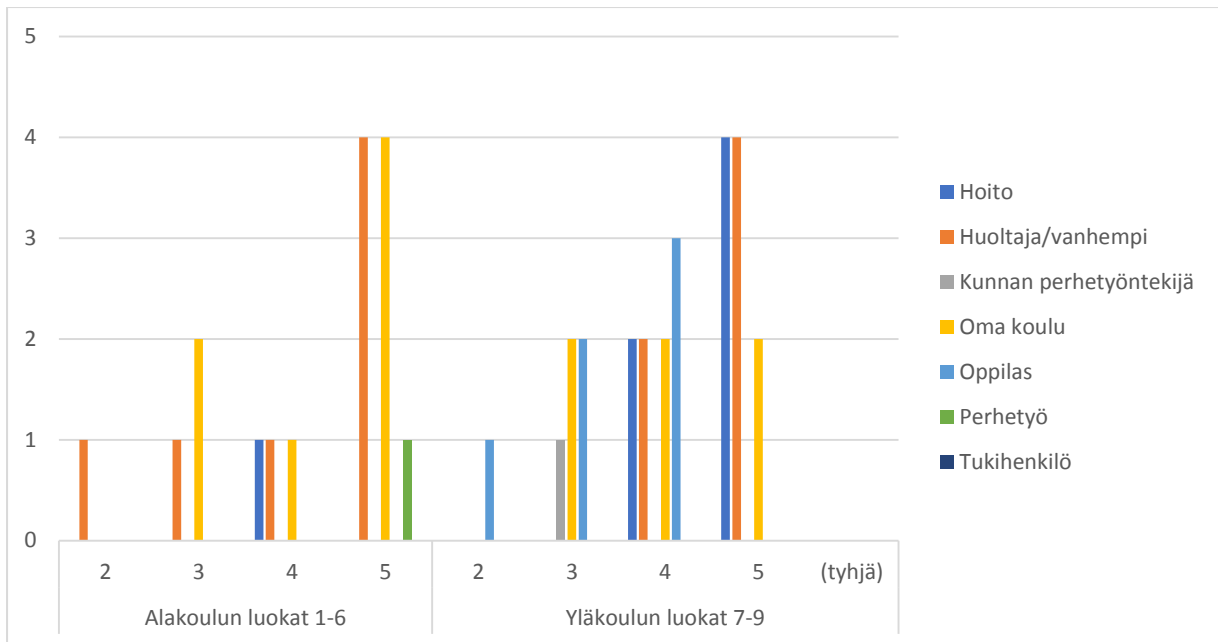
Kuva 11. Oliko paluupalaveri hyödyllinen? Vastaukset eritelty vastaajien statuksen ja alakoulun sekä yläkoulun tukijaksolaisten mukaan.

Miten hyvin paluupalaverissa otettiin esille ja keskusteltiin kaikki tarpeelliset asiat?

43 responses

Kuva 12. Miten hyvin paluupalaverissa otettiin esille ja keskusteltiin kaikki tarpeelliset asiat? (1=ei lainkaan hyvin, 5=erittäin hyvin)

Kuva 13. Miten hyvin paluupalaverissa otettiin esille ja keskusteltiin kaikki tarpeelliset asiat? Vastaukset eritelty vastaajien statuksen ja alakoulun sekä yläkoulun tukijaksolaisten mukaan.

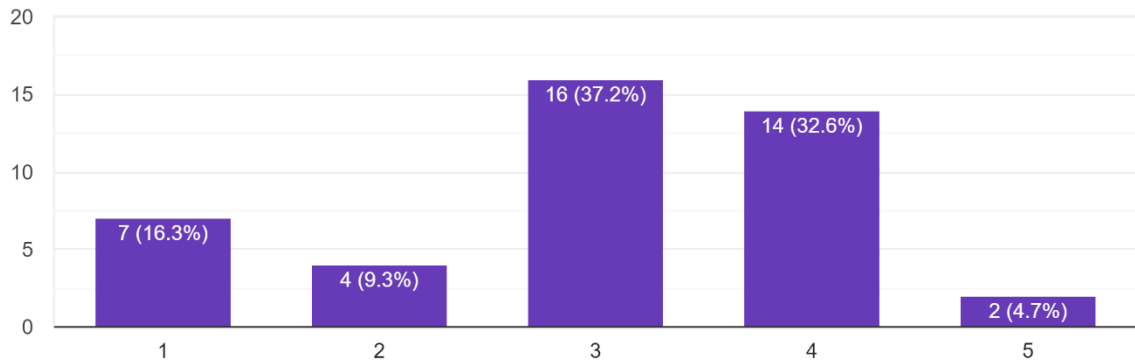
Avoimeen kysymykseen, miten voisimme parantaa toimintaamme omaan kouluun paluuvaiheessa, tuli 9 vastausta. Vastauksissa toivottiin mm. paluupalaveria aiemmin omaan kouluun (jotta jäisi aikaa ennakoida), lisää tukea paluuvaiheeseen myös omaan kouluun sekä kerrottiin, ettei paluu omaan kouluun sujunut hyvin. Palautetta tuli myös hoidolta siitä, että heidän kalenterinsa ovat täynnä ja palaverieihin on tästä syystä välillä vaikea osallistua, jos kutsu tulee liian nopealla varoitusajalla. Mukana oli myös positiivinen palaute paluupalaverissa tulleista positiivisista asioista:

”Oli hienoa kuulla positiivista palautetta omasta nuoresta tukijakson jälkeen, suuri kiitos tästä. Meille kaikille tuli tästä toiveikas mieliala, pitkään aikaan ei ole positiivista kuulunut koulumaailmasta.”

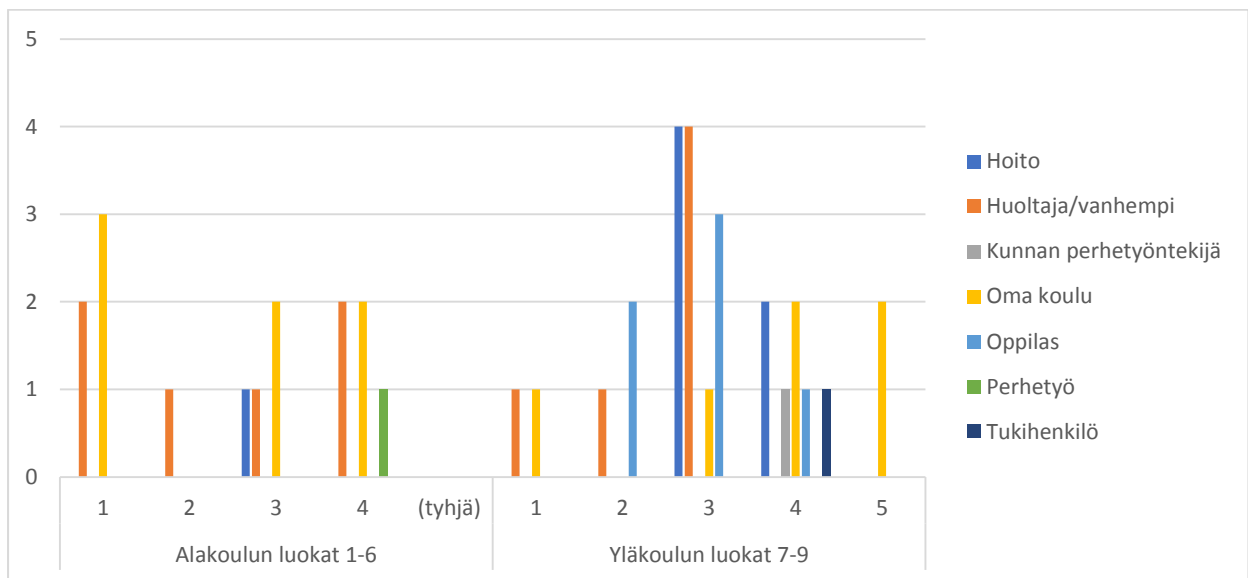
4.4 Tilanne tukijakson jälkeen omassa koulussa

Miltä koulunkäynti näyttää tällä hetkellä verrattuna tukijaksoa edeltäneeseen aikaan?

43 responses

Kuva 14. Tilanne tukijakson jälkeen omassa koulussa. 1=Tilanne on huonompi, 5= Tilanne on parempi

Kuva 15. Tilanne tukijakson jälkeen omassa koulussa. Vastaukset eritelty vastaajien statuksen ja alakoulun sekä yläkoulun tukijaksolaisten mukaan.

Avoimeen kysymykseen: ”Miten tukijaksolta saadut Kalliomaan koulun suositukset toteutuivat (tai olivat toteutettavissa) omassa koulussa?”, saatiin 25 vastausta. Näistä kaksi

vastasi ”En tiedä” ja kolme vastaajaa oli epävarmoja siitä, mitä suosituksia koululle oli annettu.

- Oma erityisope panostanut valtavasti lapsen koulunkäyntiin.
- Oma käsityksemme oppilaan tilanteesta vahvistui tukijakson myötä.
- Toteutuneet melko hyvin ja oli toteutettavissa usean tahon suositusten jälkeen, mm. lyhentyneet koulupäivät, oma työskentelytila. alkuun vaatimuksina omaan isoon luokkaan, johon ei ollut valmis suoraan.
- Omassa koulussa nyt ollut positiivisempi ote.
- Eivät vielä ole toteutuneet.
- Eivät ole toteutuneet- Opetustoimi ei ole reagoinut asiaan mitenkään.
- Lapsi ollut viimeiset viikot hyvin satunnaisesti koulussa eli tilanne edelleen huono.
- Erityisen tuentarpeet on otettu huomioon oppilaan koulunkäynnissä monin eri keinoin. Suositukset ovat toteutuneet.
- Ovat toteutettavissa (lisätuki avustajan muodossa) hyvin rajallisesti eli koulunkäynti on aikamoisessa pattitilanteessa edelleen.
- Ei olleet toteutettavissa. Asian käsittely ja anteeksipyyntö jäivät saamatta. Opettaja jatkoi uupumuslomalle.
- Suositus oli, ettei äiti olisi enää mukana koulussa, mutta tämä ei toteutunut, koska lapsi ei suostunut jäämään kouluun ilman äitiä.
- Paluu omaan kouluun on vielä prosessissa.
- Varmaan hyvin, mutta nuoremme ei edelleenkään tunne kuuluvansa luokkaan ja kouluunmeno on siksi vaikeata.
- Oppilas ei palannut omaan kouluun.
- Nuori hakee jatko-opintoihin tod.näk. tukijaksolla yhteistyössä nuoren ja huoltajan kanssa tehdyn suunnitelman mukaisesti.
- Suositukset olivat samoilla linjoilla kuin mitä koulussa oli jo aiemmin suunniteltu
- Yläkoulupaikkaa on mietitty moniammatillisesti.
- Toteutuivat hyvin
- Koulun resurssien mukaan käynyt pienryhmässä, kokeet ryhmässä tehden.

Avoimeen kysymykseen: ”Millaisia muutoksia tukijakso toi koulunkäyntiin tai lapsen/nuoren tilanteeseen?”, saatiin 23 vastausta:

- Oppilas käy säännöllisesti koulua, lyhennettyjä päiviä erityisjärjestelyin.
- Emme ole tehneet juurikaan muutoksia oppilaan opetukseen, koska tukijakso lähinnä vahvistin, mitä olemme aiemminkin tehneet.
- Nuori sai jatkettua koulua omalla tyylillään omassa koulussa. Sai tukijaksolla koulua hieman eteenpäin ja nähtiin, että nuori pystyy opiskelemaan pitempiä päiviä. Kuitenkin paluu omaan kouluun haastavaa.
- Tukijaksolla koulu sujui paremmin kuin omassa koulussa.
- Nuori löytänyt kouluun liittyen orastavaa iloa tekemiseen, kun kouluun tulot vain onnistuvat.
- Nuori sai kokemuksen, että voi oppia sekä että koulussa voi olla kivaa.
- En tiedä
- Koska koulunkäynti ei jakson aikana helpottanut, vaan oli uusi pettymys pitkään jatkuneiden pettymysten jatkona, niin ei se ainakaan tilannetta parantanut.
- Ei ole ollut äkkipikaisia mielenliikkeitä ja fyysisiä kontaktitilanteita.

- Tukijakso ei niinkään tuonut oppilaan koulunkäyntiin muita muutoksia, kuin sen, että oppilas ymmärsi, että hänen kuuluu tehdä koulutehtäviä, jotta hän ei jää luokalle.
- Keinoja koulun käymiseen löytyi, mutta toteutus koulussamme hyvin rajallista. Poissaolot näyttävät jatkuvan. Hyvää oli se, että jo olemassa ollut ajatus siitä, mikä on jatkolle järkevä suunta (luokan kertaus ja jos vain mahdollista, pienryhmä) vahvistui.
- Sain tehtyä koulutehtäviä. Paluu omaan kouluun tuntuu vaikealta, kun ehdin kiintyä Kalliomaan kouluun.
- Toi tervetulleen katkon tylsään kotona puurtamiseen. Opinnot edistyivät ja se antoi toivoa, että hän saa suoritettua ne ennen yhdeksättä luokkaa. Toivomme toista jaksoa vielä keväälle.
- Näkemys jatko-opinnoista selkeytyi nuorella ja huoltajalla.
- Asiakas sai jatkopaikan Kalliomaan koulusta kevääksi
- pääsin vähän kirittyä luokkatovereideni kanssa samaan vaiheeseen missä he ovat.
- Se selkeytti perheen ja koulun käsitystä lapsen tarvitseman tuen määrästä.
- Hakee koulupaikkaa Kalliomaasta.
- Lapsen kohdalla tilanne palautui vaikeaksi nopeasti tukijakson jälkeen omaan kouluun palatessa.
- Sopiva tauko omasta koulusta ja keskitytty opiskeluun pienryhmässä kurinalaisesti motivoi lasta onnistumaan.
- Oli selvästi tullut rutiinia työskentelyyn ja se onkin sujunut paremmin nyt.

5. Ajatuksia ja pohdintaa

5.1 Läheteiden määrä / tukijakso

Alakouluun tukijaksolähetteitä on tullut 19 ja tukijaksopaikan sai 13 oppilasta (68%), joista yksi tukijakso keskeytyi ensimmäisen päivän jälkeen. Yläkoululähetteitä tuli 37, joista tukijaksopaikan sai 17 (46%). Kalliomaan koulun konsultoivat erityisluokanopettajat ja/tai oppilashuoltoryhmä ovat yhteydessä jokaisen oppilaan verkostoon, kun lähete saapuu. Vaikka tukijaksopaikkaa ei heti saisikaan, käynnistyy jokaisen oppilaan kohdalla kuitenkin Kalliomaan koulun tuki vähintään konsultaation muodossa, ellei konsultaatio ole jo käynnistynyt aiemmin.

5.2 Pilottivuoden tukijaksojen rakenne lukuvuonna 2018-2019

Kalliomaan koulun alakoulun luokissa huomattiin jo syksyn 2018 aikana, että luokka oli jatkuvassa muutostilassa. Luokassa oli viiden pitkäaikaisen oppilaan lisäksi kaksi tukijaksolaista, jotka tulivat ja lähtivät kahden viikon välein. Muutostila haastoi oppilaiden ryhmäytymisen ja joidenkin oppilaiden kohdalla ryhmässä jatkuvasti tapahtuvat muutokset näkyivät erilaisina oireiluina ja vaikeutena asettua opiskelemaan. Kahden tukijaksolaisen

sijoittaminen samaan ryhmään esti myös sen, ettei ns. väliviikkoja ollut, jolloin luokassa olisi olleet ainoastaan pitkäaikaiset oppilaat. Opettajat esittivät toiveen, että kahden tukijaksolaisen sijaan luokassa voisi olla kuusi pitkäaikaispaikkaa ja yksi tukijaksolainen.

Kalliomaan koulun yläkoulun opettajien mielestä tukijaksolaisen sijoittaminen avoluokkiin oli toimiva ratkaisu. Luokkamuotoinen työskentely ja muiden kanssa toimiminen tukee valmiuksia ryhmässä opiskeluun jatkossakin.

Yläkoulun toimintamalli laaja-alaisen erityisopettajan resurssin käytöstä tukijaksolaisten kanssa työskentelyyn koettiin myös arvokkaaksi. Oppilaan koulutilanteen pohdinnassa ja tuen antamisessa kahden opettajan keskustelu antoi hyviä näkökulmia tilanteeseen tai toimintamallien vahvistajana.

5.3 Kalliomaan oppilashuoltoryhmän eli trion tuki

Kalliomaan koulussa lukuvuoden 2018-2019 alussa aloittaneen trion (koulupsykologi, kuraattori ja psykiatrinen sairaanhoitaja) rooli tukijaksolaisten kanssa on ollut tärkeä. Tukijaksolle tullessa oppilashuoltoryhmä on tutustunut oppilaan tilanteeseen ennalta, heitä on voinut kutsua mukaan palaveriin sekä konsultoida tarvittaessa oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Tukijaksion jälkeen Alva-oppilashuoltoryhmä sekä Kalliomaan konsultoivat erityisopettajat ovat jatkaneet tukijaksolla olleen oppilaan koulunkäynnin seuraamista tarvittaessa.

5.4 Kotiin jääneet yläkouluikäiset oppilaat

Yläkoulun tukijaksolaisista useampi oli ns. kotiin jäänyt oppilas. Yhteistä näille oppilaille oli se, että koulunkäynnin vaikeudet olivat lisääntyneet jo alakoulun loppuvuosina ja koulutyö oli keskeytynyt 7.-luokan jouluna. Yhtäläisyydet nuorten kouluhistoriassa tukevat ajatusta siitä, että alakoulun ja yläkoulun nivelvaiheeseen olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota niiden oppilaiden kohdalla, joilla on haasteita alakoulussa esimerkiksi kiusaamisen, oppimisvaikeuksien ja lisääntyneiden poissaolojen suhteen.

Ratkaisuja oppiaineiden yksilöllistämistä pitäisi pohtia jo ennen siirtymistä yläkouluun niiden oppiaineiden kohdalla, jota tuottavat erityistä vaikeutta. Yhden oppilaan kohdalla oman koulun arkistosta löytyi koulupsykologin kattava tutkimus neljännen luokan keväältä, jossa oli vahva suositus oppiaineiden yksilöllistämistä viimeistään kuudennella luokalla ennen yläkouluun siirtymistä, mutta oppilas oli aloittanut yläkouluun tehostetussa tuessa yleisopetuksen tavoitteiden mukaisesti ja kieltäytynyt seitsemännen luokan joulun jälkeen tulemasta kouluun, jääden lähes vuodeksi kotiin. Toisen oppilaan kohdalla papereista löytyi alakouluaikeinen merkintä kielellisestä erityisvaikeudesta, mutta tätä ei oltu huomioitu yläkouluun siirryttäessä lainkaan. Oppilas jumitti tuottamista vaativissa tehtävissä ja oli lopulta jäänyt lähes vuodeksi pois koulusta.

Yläkoululaisten tukijaksolla saimme syksyn 2018 aikana hyviä kokemuksia koulunkäynnin käynnistämistä pitkien poissaolojen jälkeen. Oppilaaseen tutustuminen neljän viikon jaksolla, hänelle tehtyjen oppimissuunnitelmien, HOJKS:ien ja aiemmin tehtyjen koulupsykologien tutkimusten lukeminen sekä yhteistyö oppilasta opettaneiden opettajien, huoltajien ja hoidon kanssa antoi syvyyttä ja käsitystä oppilaiden koulunkäytihistoriasta ja siitä, mikä olisi kyseiselle oppilaalle riittävä tuki, jotta hänen koulunkäyntistä saataisiin käynnistettyä uudelleen. Koen, että Kalliomaan koulun tukijaksolla oli näissä tilanteissa suuri rooli. Oppilaan tilanteeseen perehtyminen vaati vanhempien suostumuksen sekä useita puheluita ja paljon käytettyä aikaa papereiden lukemiseen. Välillä kävi mielessä, miksi oppilaalla teetetään laajoja tutkimuksia, jos niiden suosituksia ei oteta käyttöön tutkimusten valmistuessa. Koulutyön jatkuminen käynnistymisen jälkeen vaatii riittäviä tukitoimia kouluun (erityinen tuki, painopistealueet oppiaineisiin tai yksilöllistäminen) ja moniammatillista yhteistyötä. Myös lastensuojelun perhetyö on tärkeässä roolissa.

5.5 Motivaation puute vai muu jumi?

Joskus kouluaineet eivät edisty ja oppilas kieltäytyy tekemästä hänelle annettavia tehtäviä tai käyttäytyy haastavasti. Näissä tilanteissa oppilas itsekin saattaa vedota motivaation puutteeseen, vaikka kyseessä olisikin vaikeus ymmärtää sitä, mitä häneltä odotetaan. Oppimisvaikeudet ja merkittävät toiminnanohjauksen vaikeudet haastavat koulutyöhön ryhtymistä. Jumittava oppilas olisi hyvä ohjata koulupsykologin tutkimuksiin, jotta saadaan

selville, onko taustalla jotain oppimiseen liittyvää vaikeutta, joka selittää käytöksen. Tukijaksolaisten kanssa saimme hyviä tuloksia sillä, että annetut tehtävät olivat riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä. Kun oppilas saa takaisin omaa pystyvyyden tunnetta, voidaan vähitellen kokeilla myös haastavampia tehtäviä. Yhdenkään tukijaksolla olleen oppilaan kohdalla jumitilanteet eivät näyttäneet siltä, että oppilas olisi tahallaan hankala, hänelle asetetut vaatimukset olivat vain sillä hetkellä liian suuria.

5.6 Tukijaksojen tavoitteiden toteutuminen

Aloituspalaverissa koulunkäynnin tukijaksoille asetetut tavoitteet saavutettiin lähes kaikkien oppilaiden kohdalla hyvin tai riittävän hyvin. Tavoitteiden asettamisen suhteen tulee käyttää tarkkaa harkintaa ja lähtötilanne huomioiden riittävä tavoite voi olla esimerkiksi säännöllinen koulunkäynti - antamatta liikaa painoarvoa koulutehtävien edistymiselle. Koulunkäynnin haasteet omassa koulussa eivät poistuneet koulunkäynnin tukijakson aikana, eikä koulupaikkaa vaihtamalla (yksi oppilas), mutta tukijaksosta seurasi kuitenkin aina jotain apua oppilaan koulutilanteeseen. Neljän yläkouluikäisen oppilaan kohdalla Kalliomaan koulun laaja-alaisen erityisopettajan yhteistyö jatkui verkoston kanssa myös tukijakson jälkeen ja tukitoimia mietittiin oman koulun kanssa oppilaan tilanteen ja voinnin vaihdellessa. Yhden oppilaan kohdalla huolta nuoren tilanteesta siirrettiin lastensuojelun perhetyölle. Yhden tukijaksolaisen kohdalla yhteistyöhön otettiin mukaan kunnan oppimisen tuen asiantuntija oppilaan erityisen tuen järjestämisen ja opetuspaikan järjestämisen suhteen. Kahden oppilaan kohdalla päädyttiin oppiaineiden yksilöllistämiseen tukijakson aikana ja kolmannen kohdalla yksilöllistämistä mietittiin tukijakson jälkeen jatkuneilla konsultaatiokäynneillä.

5.7 Perusasiat kuntoon niin oppiminen sujuu

Useammalla yläkouluikäisellä tukijaksolaisella oppimisen suurimmaksi esteeksi näyttäytyi vireystilan säätelyn vaikeudet, jotka suurelta osin johtuivat liian vähäisistä yöunista. Oppilaat tunnustivat rehellisesti, että olivat katsoneet elokuvia tai pelanneet pikkutunneille. On selvää, ettei väsyneenä jaksu keskittyä ajattelua vaativiin koulutehtäviin. Kynnys jäädä kotiin on matalalla, jos ilta venyy pikkutunneille. Toinen oppimista vaikeuttava perustarve on nälkä.

Valikoivat ruokailutottumukset ja kieltäytyminen kouluruoasta sosiaalisten tilanteiden pelon tai aistiyliherkkyyksien vuoksi estivät joidenkin tukijaksolaisten kohdalla ruokailun lounasaikaan yhteisessä ruokailutilassa, mutta heille pyrittiin järjestämään ruokahetki omassa luokassa. Yhdelle oppilaalle tilattiin oma ruoka sairaalan keittiöltä, jota hän suostui syömään. Säännöllisellä ruokailulla nähtiin positiivinen vaikutus jaksamiseen opiskelussa. Tavallisessa koulussa tällaiset poikkeusjärjestelyt ovat haaste.

5.8 Haastava käytös ja konfliktitilanteen selvittely

Haastavasti käyttäytyvän ja jopa ilkeältä vaikuttavan oppilaan käytöksen taustalla voi olla epävarmuutta ja keinottomuutta sosiaalisissa tilanteissa. Oppilaalla saattaa olla merkittävät vaikeudet asettua aikuisen luomiin rajoihin ja noudattaa niitä. Aikuisen rajatessa oppilaan toimintaa, oppilas suuttuu tai raivostuu. Syksyn tukijaksolla sattui yksi tällainen konfliktitilanne, jossa koulun sääntöjä rikottiin ja aikuinen joutui puuttumaan tilanteeseen, sillä seurauksella, että oppilas potkaisi opettajaa, uhkasi lyömisellä sekä huitaisi nyrkillä. Kalliomaan koulun käytänteiden mukaisesti tällaisen konfliktin jälkeen oppilas ei voi jatkaa koulunkäyntiä omassa luokassa ennen kuin tilanne on selvitetty. Oppilas sai tulla kuitenkin seuraavana päivänä kouluun. Väkivaltatilannetta yritettiin sopia useamman kerran, mutta sopimisen epäonnistuttua koulupäivä päättyi. Sovittelua jatkettiin seuraavalla viikolla huoltajan kanssa, mutta houkutteluista, kannustuksesta ja aikuisten puheista huolimatta se ei onnistunut. Oppilas ei tullut tämän jälkeen enää kouluun. Paluupalaveriin huoltaja toi oppilaan kirjoittaman lapun, joka toimi anteeksipyyntönä.

5.9 Huoli tukijaksolle hakeutuvien oppilaiden voinnista

Syksyn 2018 yläkouluopettajien sekä muun koulun henkilökunnan huomio oli, että koulunkäynnin tukijaksolle tulevat nuoret ovat usein entistä huonommassa kunnossa. Oppilaat tarvitsisivat sellaista psykiatrista sekä sosiaalista tukea, jota ei pelkästään pedagogisin keinoin voida antaa, eikä avohoidon kerran viikossa toteutuvilla (jos toteutuvat) tapaamisilla.

Koulun aikuisten sekä nuorisopsykiatrian avohoidon työntekijöiden kesken tuli jaettua usein huoli tuen riittävydestä sen jälkeen, kun nuorisopsykiatrinen osastohoito loppui Kellokoskella elokuussa 2018. Monen nuoren kohdalla kriisiytynyt elämäntilanne pitkittyy, jos tarjolla ei ole sellaista jaksoa, jossa oppilaan vointia, vuorokausirytmää, ravinnonsaantia ja toimintakykyä voitaisiin tukea selkeällä strukturilla.

Huonokuntoisimpien nuorien kohdalla vaikeudet koulunkäynnissä, psyykkisessä voinnissa sekä sosiaalisissa suhteissa voivat pitkittyessään kroonistua ja aiheuttavat todellisen ja vakavan syrjäytymisriskin. Koemme kuitenkin, että näissä haastavissakin tilanteissa koulunkäynnin tukijaksoilla on ollut merkitystä. Itse koulunkäynti (onnistuessaan) on kuntouttavaa ja tukijaksoihin liittyvällä selvitystyöllä on ollut usein keskeinen rooli koko prosessissa, kun nuoren tilanteeseen haetaan kestäviä ratkaisuja, jotka vievät tilannetta parempaan suuntaan.

5.10 Kehittämisajatuksia lukuvuodelle 2019-2020

- Tukijaksolle hakeutumisen syyn kirjaaminen oppilaan tulovaiheessa selkeämmin tilastointia varten (Millaisiin koulunkäynnin vaikeuksiin tukijaksolta halutaan apua?).
- Alakouluun kerrallaan vain yksi tukijaksolainen, koska oppilaat ovat herkempiä reagoimaan muutoksiin.
- Ilmoitetaan hoidon työntekijöille riittävän ajoissa palaveriajat, jotta yhteistyö jatkuisi sujuvasti.
- Yläkoulun laaja-alaisen erityisopettajan lukujärjestykseen varataan riittävästi aikaa tukijaksolaisten kanssa toimimiseen, jotta myös hän ehtii luomaan kontaktin oppilaisiin.
- ALVA-oppilashuoltoryhmän kanssa lukuvuoden aikana tiivistyneen yhteistyön jatkaminen ja kehittäminen edelleen osana tukijaksotoimintaa.
- Systemaattisempi toiminta ryhmäytymisessä, jotta tukijaksolainen kokisi olevansa osa yhteisöä.
- Suunnitellaan lukuvuoden aikataulu siten, ettei poikkeusviikot esim. MOK-viikko osu tukijaksojen ensimmäiselle viikolle.